

"Stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren"

Welkom

Met vier dagen vertraging komen we hier samen in de naam (+) van "onze Vader/Moeder, Zoon en Broeder en inspirerende Geest in ons midden. Amen" om stil te staan bij Aswoensdag, het begin van de veertigdagentijd. We beluisteren die bekende maar ook confronterende woorden die de priester zegt bij het aanbrengen van een askruisje: *"Gedenk mens, stof zijt gij, en tot stof zult gij wederkeren"*. Dat kan tellen als je iemand met de neus op de feiten wil drukken. Akkoord, het is inderdaad de realiteit van ons leven: vroeg of laat gaan we dood. Maar of je deze moeilijke boodschap best op deze manier overbrengt? Laat staan aan wie er niet graag aan wordt herinnerd. Wat op zich niet zo verstandig is want *"wijze mensen denken na over de dood, dwaze mensen denken alleen maar aan plezier maken"*, zeg dat de schrijver van Prediker (9,7) het gezegd heeft.

Lied: Een mens te zijn (pag. 64 strofen 1, 4 en 5)

Geboorte en sterven, ook Huub Oosterhuis schreef er liederen en gedichten over. *"Een mens te zijn op aarde is levenslang geboortepijn, is pijnlijk begenadigd en nooit verzadigd zijn, is rusten in de aarde als alles is volbracht"*.

Gebed

Onnoembare god, één van uw namen is 'de Eeuwige'.
Wij, mensen, daarentegen bestaan maar even
en in die korte tijdsperiode verliezen wij U vaak uit het oog.
Keer ons dan elke keer opnieuw tot een waardig leven.
*Leer ons onze dagen zo te bestemmen
dat wij er wijze mensen van worden.* (Ps. 90,12).
Maak ons nederig en mild, onthecht en vergevingsgezind.
Bestendig het werk van onze handen,
vandaag, morgen en alle dagen van ons leven. Amen.

Eerste lezing¹

"Stof zijt gij en tot stof zult gij wederkeren" (Gen. 3,19). Hoe moeten we daarmee omgaan? In welke context is dit geschreven? Wat zou de verteller bedoeld hebben? We moeten hiervoor teruggaan naar de 6de eeuw vóór Christus (587-538). Gevangen in Babylon verlangen de ballingen naar hun thuisland, Kanaän. Ze dromen van hun verloren paradijs en één van hen vertelt een verhaal. Het was er goed, zegt hij, het was er zeer goed. Maar wat heeft de mens met het goede van God gedaan? Wat is dat toch met de mens dat hij/zij zich altijd weer in de nesten werkt? Wat doen Adam en Eva dat het zo slecht met ze afloopt? Is het omdat de mens het niet kan laten zoals God te leven?

¹ Nico ter Linden, Het verhaal gaat, deel 1, Uitgeverij Balans, 1998, pag. 25

We kennen het verhaal over de boom met de kennis van goed en kwaad. Wanneer Adam en Eva van zijn vruchten eten, ontdekken zij hun naakt zijn en verbergen ze zich voor God. Maar Die roept hen "*Waar ben je?*" en dan trekken alle betrokkenen hun paraplu open: Adam wijst naar "*de vrouw die u hebt gemaakt om mij terzijde te staan*" – lees: ook God is medeplichtig – en Eva wijst naar de slang "*die haar heeft misleid*". En dan volgt de passage die we horen op Aswoensdag...

¹⁶ Tegen de vrouw zei hij:

'Je zwangerschap maak ik tot een zware last,
zwoegen zul je als je baart.
Je zult je man begeren,
en hij zal over je heersen.'

¹⁷ ▼ Tegen de mens zei hij:

'Je hebt geluisterd naar je vrouw,
gegeten van de boom die ik je had verboden.
Vervloekt is de akker om wat jij hebt gedaan,
zwoegen zul je om ervan te eten,
je hele leven lang.

¹⁸ Dorens en distels zullen er groeien,
toch moet je van zijn gewassen leven.

¹⁹ ▼ Zweeten zul je voor je brood,
totdat je terugkeert tot de aarde, waaruit je bent genomen:
stof ben je, tot stof keer je terug.'

In de ogen van de verteller zijn Adam en Eva geen tragische gestalten die ten onrechte buiten 'de tuin der goden' worden gehouden. Ze zijn zelf verantwoordelijk. Ze hadden niet naar de slang moeten luisteren. Israël stelt de mens verantwoordelijk. Hij/zij is geen speelbal van het noodlot. Het liep pas verkeerd wanneer de mens zijn/haar menselijke maat te boven wou gaan. Zo is er een breuk gekomen tussen God en de mensen. Wij leven niet meer in het paradijs. Wij zijn daaruit verdreven. Met als gevolg dat baren zo smartelijk is, dat de man in de hitte van de dag zo moet ploeteren tussen de distels op het land, maar ook dat een mens moet sterven.

Lied: Wie als een god wil leven (pag. 45)

Maar het verhaal zegt ook dat God ondanks alles zijn 'experiment mens' voortzet. Het leven gaat door. 'Sterven' is niet het laatste woord, maar 'leven', meer zelfs: samen leven. Wie zichzelf vergoddelijkt, ontmenselijkt. Integendeel, wie echt als God wil leven hier op aarde, moet er zijn voor de ander.

Tweede lezing²

In de bijbelteksten worden stof en as vaak door elkaar gebruikt. Beide zijn materie zonder leven. Stof en as verwijzen naar hoe nietig en vergankelijk we zijn. Dat beseffen we maar al te goed wanneer we een asverstrooiing op een strooiweide meemaken. Het is dan bittere realiteit. Ja, wij mensen zijn zo kwetsbaar. Als we door rampspoed overweldigd worden, gaan we ons zelfs met as voeden. "As is het brood dat ik eet", weet de psalmist (Ps. 102,10).

Psalm 103, 15-16 verwoordt ons vluchtige leven als volgt:

*Een mensenkind, zijn dagen zijn als het gras,
als een bloem in het veld, zo bloeit hij,
maar de wind uit de woestijn hoeft maar even te waaien
en de bloem is verdwenen, helemaal weg,
geen mens die nog weet waar zij stond.*

De schrijver van het boek Prediker gebruikt andere mooie beelden voor ons sterven. Huub Oosterhuis³ dicht ze als volgt:

*Het zilveren snoer wordt doorgeknipt,
de gouden lamp valt stuk op de vloer.
De kruik barst aan de boorden van de bron,
het scheprad scheidt geen water meer.
Stof wordt stof en leem wordt leem,
alles keert naar zijn oorsprong terug.
De adem stroomt naar de ademzee,
tot Hem die leeft.*

Stof en as zijn ook symbolen voor de zonde. Het hart van wie afgoden dient, is als stof (Wijsh. 15,10). De goddelozen zullen als as vertrapt worden (Mak. 3,21). Als iemand hoogmoedig is, zal er in hem een brand ontstaan en wordt hij/zij een hoop as op de grond (Ezech. 29,18). Als iemand evenwel inziet dat hij/zij hoogmoedig geweest is, gaat die zijn/haar hoofd bedekken met as (Judit 4, 11-15 en 9,1, Ezech. 27, 30 en Mat. 11,21).

Kortom, met het askruisje op ons voorhoofd belijden we in het openbaar dat we kwetsbaar én zondig zijn. Zo doen we een beroep op God die barmhartig is en die aan de treurende een kroon zal geven in plaats van het stof en de as op hun hoofden (Jes. 61,3).

Lied: Ik geloof in de God (pag. 6)

De bijbelse mens leerde zijn God kennen als barmhartig, maar ook als waarheid, als bevrijdend, als trouw, als hoop... Belijden we samen ons geloof met het lied 'Ik geloof in de God'.

² Frans Van Steenberghe. Het landschap van het Rijk Gods. Van Aswoensdag tot Pinksteren. Halewijn, Antwerpen, 2010, pag. 11-12

³ Huub Oosterhuis, Gebeden en psalmen, Ambo, Baarn, 1984, pag. 155

Orgelspel vanuit de abdij van Westvleteren⁴

Wil iemand aanvullen?

Praktische punten tijdens de collecte

Tafelgebed en onzevader nr. 25

Vrije voorbeden met als acclamatie 'Dat wij volstromen' (pag. 61)

Vredeswens en zegen

Als de dood nadert, beseffen wij hoeveel projecten onafgewerkt zullen blijven, hoeveel verlangens niet ingevuld, hoeveel mensen niet meer ontmoet – misschien ook: hoeveel liefde en genegenheid wij in ons leven zullen gemist hebben. Ons leven is beperkt, en zo laten we de ruimte voor hen die na ons komen. We hoeven er ons niet om te bekommeren dat anderen onze projecten in dezelfde zin verder zouden uitvoeren. Het Leven is dynamisch, verrassend. De Geest van waarheid en leven zal onze opvolgers inspireren. Zij zullen hem al dan niet volgen, zoals wij hebben gedaan. Dat is ons aller vrijheid: "*Waar de Geest is, daar is vrijheid*" (2 Kor. 3,17). De Geest waait waar, wanneer en hoe hij/zij wil. Wij zijn daar een schakel, een moment in, en dat moment kan volheid van leven worden, hier en nu. Dat is onze roeping om waarachtig mens te worden.⁵ Als we beseffen dat wij maar een beperkte tijd in deze wereld leven, en dat ons de mogelijkheid geboden wordt om de diepere kern van ons bestaan te ontdekken, dan zullen wij een diepere vrede ervaren die bron is van geluk.⁶

Daartoe zegenen we elkaar in de naam **(+)** van onze Vader/Moeder, Zoon en Broeder en inspirerende Geest in ons midden. Amen.

Geven we elkaar een kruisje op het voorhoofd met de woorden "*God zegene u en beware u*".

⁴ CD 'Wie bemint zingt. Gezangen en orgelspel uit de Sint-Sixtusabdij Westvleteren, 2021

⁵ Marc Van Tente, Vensters op het mysterie. Een pelgrimstocht met Raimon Panikkar, Altiora, Averbode, 2014, pag. 85

⁶ Idem, pag. 135